

Věc C-604/20

**Shrnutí žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce podle čl. 98 odst. 1
jednacího řádu Soudního dvora****Datum doručení:**

16. listopadu 2020

Předkládající soud:

Bundesarbeitsgericht (Německo)

Datum předkládacího rozhodnutí:

24. června 2020

**Žalovaná, odpůrkyně v odvolacím řízení a navrhovatelka v řízení o
opravném prostředku „Revision“:**

ROI Land Investments Ltd.

**Žalobce, navrhovatel v odvolacím řízení a odpůrce v řízení o opravném
prostředku „Revision“:**

FD

Předmět původního řízení

Mezinárodní příslušnost, určení rozhodného vnitrostátního práva

Předmět a právní základ předběžné otázky

Výklad unijního práva, článek 267 SFEU

Předběžné otázky

1. Musí být čl. 6 odst. 1 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1215/2012 ze dne 12. prosince 2012 o příslušnosti a uznávání a výkonu rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (dále jen „nařízení č. 1215/2012“) ve spojení s jeho čl. 21 odst. 2, odst. 1 písm. b) bodem i) vykládán v tom smyslu, že zaměstnanec může právnickou osobu, která není jeho zaměstnavatelem a která nemá své „bydliště“ ve smyslu čl. 63 odst. 1

nařízení č. 1215/2012 v některém členském státě, která však má vůči zaměstnanci na základě dohody o ručení přímou odpovědnost za nároky z individuální pracovní smlouvy uzavřené se třetí osobou, podat žalobu u soudu místa, z něhož zaměstnavatel obvykle vykonává svou práci v pracovním poměru se třetí osobou nebo ji naposledy vykonával, pokud by pracovní smlouva s třetí osobou bez dohody o ručení nevznikla?

2. Musí být čl. 6 odst. 1 nařízení č. 1215/2012 vykládán v tom smyslu, že podmínka stanovená v čl. 21 odst. 2 téhož nařízení vylučuje použití úpravy příslušnosti podle vnitrostátního práva členského státu, která zaměstnanci umožňuje podat žalobu proti právnické osobě, která má vůči němu přímou odpovědnost za nároky z individuální pracovní smlouvy uzavřené s třetí osobou za okolností popsanych v první otázce, jako „právního nástupce“ zaměstnavatele u příslušného soudu obvyklého místa výkonu práce, pokud takováto příslušnost není dána podle čl. 21 odst. 2 ve spojení s odst. 1 písm. b) bodem i) nařízení č. 1215/2012?
3. V případě záporné odpovědi na první otázku a kladné odpovědi na druhou otázku:
 - a) Musí být čl. 17 odst. 1 nařízení č. 1215/2012 vykládán v tom smyslu, že pojem „profesionální činnost“ zahrnuje závislou činnost v pracovním poměru?
 - b) Musí být v případě kladné odpovědi na tuto otázku čl. 17 odst. 1 nařízení č. 1215/2012 vykládán v tom smyslu, že dohoda o ručení, na jejímž základě má právnická osoba přímou odpovědnost za nároky zaměstnance z individuální pracovní smlouvy uzavřené s třetí osobou, představuje smlouvu, kterou zaměstnanec uzavřel za účelem, jenž lze přičíst jeho profesionální činnosti?
4. V případě, že předkládající soud bude na základě odpovědi na předcházející otázky mezinárodně příslušný k rozhodnutí o právním sporu:
 - a) Musí být čl. 6 odst. 1 nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 593/2008 ze dne 17. června 2008 o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy (Řím I) vykládán v tom smyslu, že pojem „profesionální činnost“ zahrnuje zaměstnání v pracovním poměru?
 - b) Musí být v případě kladné odpovědi na tuto otázku čl. 6 odst. 1 nařízení Řím I vykládán v tom smyslu, že dohoda o ručení, na jejímž základě má právnická osoba přímou odpovědnost za nároky zaměstnance z individuální pracovní smlouvy uzavřené s třetí osobou, představuje smlouvu, kterou zaměstnanec uzavřel za účelem, jenž lze přičíst jeho profesionální činnosti?

Uplatňovaná ustanovení unijního práva

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1215/2012 ze dne 12. prosince 2012 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (Úř. věst. 2012, L 351, s. 1, dále jen „nařízení č. 1215/2012“), konkrétně články 17, 18, 20 a 21

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 593/2008 ze dne 17. června 2008 o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy (Řím I) (Úř. věst. 2008, L 177, s. 6, dále jen nařízení Řím I), konkrétně článek 6

Uplatňovaná ustanovení vnitrostátního práva

Arbeitsgerichtsgesetz (zákon o organizaci pracovních soudů, dále jen „ArbGG“), konkrétně § 3 a § 48

Stručný popis skutkového stavu a řízení

- 1 Žalovaná je společnost, která se zabývá obchodováním s nemovitostmi. Její ústředí se nachází v Kanadě. Žalobce, který má bydliště v Německu, pracoval od konce září 2015 pro žalovanou na základě „Service agreement“ (dohoda o poskytování služeb) jako „Deputy Vice President Investors Relations“ a hlavní náplní jeho činnosti bylo získávání investorů pro realitní obchody žalované. Vzhledem k tomu, že z pohledu účastníků řízení panovala nejistota o zaměstnaneckém statutu žalobce, rozhodli se účastníci řízení, že pracovní poměr „převědou“ na nově založenou švýcarskou společnost. V polovině listopadu 2015 se dohodli na ukončení „Service agreement“ se zpětnou platností. V průvodním dopisu žalobce se uvádí, že dohodu podepsal s podmínkou, že bude uzavřena dohoda rovnocenná se smlouvou v oblasti řízení nově zakládané švýcarské společnosti.
- 2 Dne 14. února 2016 žalovaná založila dceřinou společnost podle švýcarského práva, společnost R Swiss AG. Dne 12. února 2016 uzavřel žalobce se společností R Swiss písemnou pracovní smlouvu na činnost ředitele této společnosti. Podle této pracovní smlouvy měl žalobce obdržet nástupní prémii ve výši 170 000 amerických dolarů (USD) a měsíční odměnu ve výši 42 500 USD. Nástupní prémie měla představovat odměnu, která žalobci příslušela za čtyři měsíce.
- 3 Dne 12. února 2016 podepsali účastníci řízení také „patron agreement“ (dále jen v souladu s výrazem používaným účastníky řízení „dohoda o ručení“). Zde se uvádí:

„§ 1

Společnost R založila dceřinou společnost, společnost R Swiss AG[,] za účelem odbytu v Evropě. Ředitel je výkonným vedoucím pracovníkem této

společnosti. V souladu s výše uvedeným prohlašuje společnost R následující:

§ 2

Společnost R je v plném rozsahu odpovědná za plnění povinností vyplývajících ze smluv uzavřených společností R Swiss AG na základě spolupráce jejího ředitele se společností R Swiss AG.“

- 4 Dne 1. dubna 2016 uzavřeli žalobce a společnost R Swiss novou pracovní smlouvu, která nahradila předchozí a v němž se dohodli na úhradě nástupní prémie ve výši 255 000 USD, přičemž v ostatním se smluvní podmínky v zásadě nezměnily. Stejně jako předchozí pracovní smlouva měla i tato podléhat švýcarskému právu.
- 5 Dne 11. července 2016 společnost R Swiss pracovní smlouvu žalobci vypověděla.
- 6 Rozsudkem ze dne 2. listopadu 2016 konstatoval Arbeitsgericht Stuttgart (Pracovní soud ve Stuttgartu, Německo) neúčinnost této výpovědi a společnost R Swiss uložil povinnost zaplatit žalobci nástupní prémie ve výši 255 000 USD a odměnu za měsíce duben až srpen 2016 ve výši 212 500 USD. Tento rozsudek nabyl právní moci, ale společnost R Swiss svou povinnost nesplnila.
- 7 Na začátku března 2017 bylo na majetek společnosti R Swiss vyhlášeno úpadkové řízení podle švýcarského práva. Na začátku května 2017 bylo toto řízení pro nedostatek podstaty zastaveno.
- 8 V původním řízení požaduje žalobce na základě dohody o ručení, aby žalovaná zaplatila částky, které jí společnost R Swiss dluží na základě výše uvedeného rozsudku přijatého Arbeitsgericht Stuttgart (Pracovní soud ve Stuttgartu). Mimoto se domáhá platby z důvodu neplnění dalších nároků na odměnu, které mu přísluší z pracovního poměru se společností R Swiss, za dobu od září 2016 do listopadu 2017 ve výši celkem 595 000 USD.
- 9 V prvním stupni byla žaloba odmítnuta s odůvodněním, že německé soudy nejsou mezinárodně příslušné. Odvolací soud naopak považoval německé pracovní soudy za příslušné a žalobě vyhověl. Svým opravným prostředkem „Revision“ podaným k předkládajícímu soudu se žalovaná domáhá obnovení rozhodnutí přijatého v prvním stupni.

Stručný popis odůvodnění žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce

- 10 Úspěch opravného prostředku „Revision“ podaného žalovanou závisí rozhodující měrou na tom, zda jsou německé soudy mezinárodně příslušné. Tato příslušnost by mohla vyplývat zprv z čl. 21 odst. 2 ve spojení s čl. 21 odst. 1 písm. b) bodem i) nařízení č. 1215/2012 (první otázka), zadruhé z § 48 odst. 1a ve spojení s § 3 ArbGG, přičemž použitelnost tohoto vnitrostátního ustanovení je nejasná

(druhá otázka), a za třetí z čl. 18 odst. 1 nařízení č. 1215/2012, pokud lze žalobce považovat za „spotřebitele“ ve smyslu tohoto ustanovení (třetí otázka). Budou-li německé soudy skutečně příslušné, pak navíc vyvstává otázka, jaké vnitrostátní právo je rozhodné pro dohodu o ručení (čtvrtá otázka).

K první otázce

- 11 Nařízení č. 1215/2012 je podle svého čl. 66 odst. 1 časově použitelné, neboť žaloba byla podána v březnu 2017 a tedy po 10. lednu 2015. Podle čl. 1 odst. 1 první věty téhož nařízení věc také spadá do jeho věcné působnosti.
- 12 Mezinárodní prvek, který je pro použití nařízení č. 1215/2012 vždy nezbytný, je také naplněn, neboť žalovaná je zahraniční společnost bez sídla v tuzemsku. Podle zjištění odvolacího soudu se její ústředí ve smyslu čl. 63 odst. 1 písm. b) nařízení č. 1215/2012 nachází v Kanadě. Smluvní strany navíc shodně vychází z toho, že se zde nachází také sídlo ve smyslu čl. 63 odst. 1 písm. a) nařízení č. 1215/2012.
- 13 Vzhledem k tomu, že žalovaná nemá bydliště v některém členském státě, řídí se mezinárodní příslušnost německých soudů podle čl. 6 odst. 1 nařízení č. 1215/2012, který odkazuje na právo členského státu, avšak s výslovnou výhradou určitých ustanovení nařízení č. 1215/2012 týkajících se příslušnosti. Odstavec 2 tohoto článku není v projednávané věci relevantní, neboť německé předpisy o příslušnosti nerozlišují podle státní příslušnosti.
- 14 Výlučná příslušnost podle článků 24 a 25 nařízení č. 1215/2012 není dána. Relevantní není ani článek 26 nařízení č. 1215/2012, neboť žalovaná se ve všech stupních dovolávala nepřislušnosti německých soudů.
- 15 Je ale možné, že je dána příslušnost podle čl. 21 odst. 2 ve spojení s čl. 21 odst. 1 písm. b) bodem i) nařízení č. 1215/2012. V tomto ohledu je nutno vyjasnit, zda lze tato ustanovení použít i v případě, že žalovaný - jako v projednávané věci - sice sám není zaměstnavatelem, ale na základě dohody o ručení odpovídá za nároky z pracovní smlouvy, které směřují vůči zaměstnavateli, a pracovní smlouva by bez dohody o ručení nevznikla.
- 16 Předkládající soud vychází z toho, že pracovní smlouva uzavřená mezi žalobcem a společností R Swiss představuje „individuální pracovní smlouvu“ ve smyslu kapitoly II oddílu 5 („Příslušnost pro individuální pracovní smlouvy“). Nároky z této pracovní smlouvy jsou však předmětem původního řízení pouze nepřímo. Žalobce se domáhá nároků vůči žalované na základě dohody o ručení ze dne 12. února 2016.
- 17 Podle jejího § 2 je žalovaná na základě dohody o ručení „v plném rozsahu odpovědná za plnění povinností vyplývajících ze smluv“, které žalobce uzavírá se společností R Swiss ohledně své činnosti jako její ředitel. Předkládající soud chápe tuto dohodu tak, že žalovaná převzala ve vztahu k žalobci právně závaznou povinnost vybavit společnost R Swiss finančně tak, aby ta mohla skutečně splnit

své finanční závazky vůči němu. Dohoda o ručení v projednávané věci je tudíž jednostranně zavazující smlouvou, kterou lze srovnat s ručením nebo záručním prohlášením. Zakládá alespoň v případě platební neschopnosti společnosti, za kterou bylo poskytnuto ručení, která byla prokázána úpadkem společnosti R Swiss, povinnost žalované poskytnout plnění, z níž může žalobce odvozovat nároky, aniž by se musel předem neúspěšně domáhat nároků vůči společnosti R Swiss.

- 18 Žalovaná však nevstoupila do práv a povinností společnosti R Swiss jako zaměstnavatelky. I když byla mateřskou společností společnosti R Swiss, neměla vůči žalobci žádnou nařizovací pravomoc.
- 19 Otázkou, zda se v takovémto případě použije čl. 21 odst. 2 nařízení č. 1215/2012, se Soudní dvůr dosud nezabýval. Odpověď na tuto otázku také není natolik zřejmá, že nezůstává žádný prostor pro rozumnou pochybnost.
- 20 V německé literatuře je částečně zastáván názor, že mezi stranami pracovní smlouvy není jiná příslušnost než ta, kterou výslovně stanoví články 20 až 23 nařízení č. 1215/2012. Jiní autoři jsou toho názoru, že není předem vyloučeno, že tyto předpisy mohou být uplatněny také tehdy, pokud byla za účelem prosazování nároků vyplývajících z pracovního poměru podána žaloba proti třetí osobě.

K druhé otázce

- 21 Předkládající soud vychází z toho, že německé soudy jsou podle vnitrostátního práva mezinárodně příslušné. Místní příslušnost pracovního soudu vyplývá z § 48 odst. 1a ve spojení s § 3 ArbGG, podle něž je příslušný ten soud, v jehož obvodě zaměstnanec obvykle vykonává svou práci, a sice také tehdy, pokud žaloba nesměruje přímo proti zaměstnavateli samotnému, nýbrž proti jeho právnímu nástupci. Pojem „právní nástupce“ musí být podle judikatury předkládajícího soudu vykládán široce a zahrnuje také případ odpovědnosti z dohody o ručení, která je srovnatelná z ručením. Takto založená místní příslušnost indikuje podle německého práva mezinárodní příslušnost; místně příslušný soud je tedy zpravidla považován také za mezinárodně příslušný.
- 22 Je však nejasné, zda lze § 48 odst. 1a ArbGG použít vedle pravidel příslušnosti stanovených v člancích 20 a násl. nařízení č. 1215/2012.
- 23 Podle judikatury Soudního dvora mají ustanovení uvedená v oddíle 5 kapitoly II nařízení č. 44/2001 nejen zvláštní, ale také taxativní charakter (rozsudky ze dne 14. září 2017, Nogueira a další, C-168/16 a C-169/16, EU:C:2017:688, bod 51, jakož ze dne 21. června 2018, Petronas Lubricants Italy, C-1/17, EU:C:2018:478, bod 25). Články 20 až 23 nařízení č. 1215/2012 tedy v oblasti své působnosti taxativně upravují možné příslušnosti v řízení, jejichž předmětem je nárok vyplývající z individuální pracovní smlouvy. Tím, že je jejich výklad vyhrazen Soudnímu dvoru, je zaručeno, že tato ustanovení budou v členských státech uplatňována jednotně. Tímto způsobem žalobce snáze zjistí, na jaký soud se může

obrátit, a žalovaný může při rozumném posouzení předpovědět, u kterého soudu může být zažalován (viz rozsudek ze dne 10. dubna 2003, Pugliese, C-437/00, EU:C:2003:219, bod 16).

- 24 Podle názoru předkládajícího soudu tedy hovoří mnohé pro to, že kromě čl. 21 odst. 2 nařízení č. 1215/2012 nelze používat žádná vnitrostátní pravidla příslušnosti, i když zaměstnance zvýhodňují. Tento závěr však není natolik jednoznačný, že nezůstává žádný prostor pro rozumnou pochybnost.

Ke třetí otázce

- 25 Bude-li odpověď Soudního dvora na první otázku záporná a na druhou otázku kladná, je rozhodující, zda musí být žalobce s ohledem na uplatnění nároků z dohody o ručení považován za „spotřebitele“ ve smyslu čl. 18 odst. 1 nařízení č. 1215/2012 (z čehož vycházel odvolací soud). Podle tohoto ustanovení, také vyhrazeného článkem 6 odst. 1 nařízení č. 1215/2012, může spotřebitel podat žalobu proti smluvnímu partnerovi buď u soudů členského státu, v němž má tento smluvní partner bydliště, nebo, bez ohledu na bydliště druhé strany, u soudu místa, kde má bydliště spotřebitel.
- 26 Věcná oblast působnosti čl. 18 odst. 1 nařízení č. 1215/2012 vyplývá z článku 17 téhož nařízení. Dohoda o ručení ze dne 12. února 2016 představuje „smlouvu“ ve smyslu tohoto ustanovení. Není však jisté, zda má být žalobce v dotčeném kontextu považován za „spotřebitele“. Podle čl. 17 odst. 1 nařízení č. 1215/2012 se musí jednat o osobu, která smlouvu uzavřela pro účel, který se netýká její profesionální nebo podnikatelské činnosti.
- 27 Zda se v případě dohody o ručení jedná o smlouvu, kterou je nutno přičíst profesionální činnosti žalobce, závisí na tom, zda pojem „profesionální“ zahrnuje pouze samostatné činnosti nebo zda do něj spadají také závislé činnosti, zejména zaměstnání v zaměstnaneckém poměru. O této výkladové otázce Soudní dvůr podle všeho dosud nerozhodoval. Odpověď na ni je sporná.
- 28 Zčásti je zastáván názor, že pod „profesionální činností“ ve smyslu čl. 17 odst. 1 nařízení č. 1215/2012 je nutno chápat pouze samostatnou činnost (vykonávanou na volné noze). Proto mohou smlouvy, které zaměstnanec uzavře pro svou profesi, představovat spotřebitelské věci. Podle jiného názoru není zaměstnanec spotřebitelem ve smyslu unijního práva, takže článek 17 nařízení č. 1215/2012 není použitelný ani analogicky na žaloby zaměstnanců a zaměstnavatelů.
- 29 Správný výklad čl. 17 odst. 1 nařízení č. 1215/2012 ohledně pojmu „profesionální činnosti“ není natolik zřejmý, že nezůstává žádný prostor pro rozumnou pochybnost.
- 30 Ze znění ustanovení nevyplývá jednoznačný závěr. Pojem „profesionální“ zahrnuje v německém jazyce jak ve všeobecném jazykovém smyslu, tak i v právním významu každou dlouhodobou činnost za účelem vytvoření a zajištění

existence a tedy jak samostatné, tak i závislé činnosti. Nic jiného nevyplývá z francouzského ani anglického jazykového znění.

- 31 V ostatním jsou podle názoru předkládajícího soudu podmínky čl. 17 odst. 1 písm. c) nařízení č. 1215/2012 splněny. Jedná se o případ, kdy smluvní partner spotřebitele „zaměřuje“ svou profesionální nebo podnikatelskou činnost na členský stát, v němž má spotřebitel bydliště, a smlouva spadá do rozsahu této činnosti.
- 32 Pojem „zaměření“ předpokládá, že podnikatel nějakým způsobem projevil svou vůli navázat obchodní vztahy se spotřebiteli jednoho nebo několika členských států, mezi nimiž je členský stát, v němž má spotřebitel bydliště (viz rozsudek ze dne 7. prosince 2010, Pammer a Hotel Alpenhof, C-585/08 a C-144/09, EU:C:2010:740, bod 80 a násl.). Podle zjištění odvolacího soudu tomu tak je, neboť žalovaná pověřila žalobce, aby na evropském trhu, včetně Německa, získával investory pro její realitní projekty. Skutečnost, že dohoda o ručení nepředstavuje realitní obchod, není podle názoru předkládajícího soudu relevantní. Postačuje, že smlouva spadá do oblasti podnikatelské činnosti. Ta zásadně zahrnuje také získávání personálu pro uskutečňování podnikatelské činnosti.

Ke čtvrté otázce

- 33 Budou-li německé soudy mezinárodně příslušné, je pro rozhodnutí sporu relevantní, zda se na dohodu o ručení použije německé hmotné právo. To závisí na tom, představuje-li dohoda o ručení „spotřebitelskou smlouvu“ ve smyslu článku 6 nařízení Řím-I, tedy smlouvu, kterou smluvní strany uzavřely za účelem, který nelze přičíst profesionální činnosti žalobce.
- 34 Nařízení Řím I je podle jeho článku 28 časově použitelné, neboť dohoda o ručení byla uzavřena po 17. prosinci 2009. Tato dohoda vykazuje také vazby na právo různých států (čl. 1 odst. 1 nařízení Řím I), neboť žalobce a žalovaná mají bydliště v různých státech. Nebylo ani zvoleno právo ve smyslu článku 3 nařízení Řím I.
- 35 Vzhledem k tomu, že rozhodné právo nebylo zvoleno, stanoví se toto právo, aniž jsou dotčeny články 5 až 8 nařízení Řím I, podle článku 4 tohoto nařízení. Z článků 5 až 8 nařízení Řím I, které se v tomto ohledu uplatní přednostně před článkem 4, přichází do úvahy pouze existence „spotřebitelské smlouvy“ ve smyslu čl. 6 odst. 1 tohoto nařízení. Článek 8 nařízení není relevantní, neboť dohoda o ručení představuje samostatné právní jednání, které je od pracovní smlouvy oddělené.
- 36 Podle čl. 6 odst. 1 písm. b) nařízení Řím I smlouva uzavřená fyzickou osobou za účelem, který se netýká její profesionální činnosti (dále jen „spotřebitel“), s jinou osobou, která jedná v rámci výkonu své profesionální nebo podnikatelské činnosti (dále jen „obchodník“), se řídí právem země, v níž má spotřebitel obvyklé bydliště, pokud se jakýmkoliv způsobem taková činnost na tuto zemi nebo na několik zemí včetně této země zaměřuje a smlouva spadá do rozsahu této činnosti.

Předkládající soud, jak již bylo objasněno ohledně třetí otázky, vychází v tomto ohledu z toho, že žalovaná zaměřovala svou podnikatelskou činnost mj. na Německo a že dohoda o ručení spadá do této oblasti. Bez předchozího vyjasnění Soudním dvorem však předkládající soud nemůže rozhodnout, zda pojem „profesionální činnost“ zahrnuje závislou činnost v pracovním poměru a zda v případě kladné odpovědi na tuto otázku má být dohoda o ručení, která slouží k zajištění nároků ze závislé činnosti, přičtena profesionální činnosti. V tomto ohledu neplatí nic jiného než to, co platí v rámci ustanovení čl. 17 odst. 1 nařízení č. 1215/2012 relevantního pro mezinárodní příslušnost, byť tato ustanovení nejsou obsahově zcela shodná.

PRACOVNÍ DOKUMENT